

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 21ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1972
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΓΡΗΓ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Οι μεγάλες χαρές και οι μεγάλες λύπες, οι μεγάλες νίκες και οι μεγάλες συμφορές είναι συνδεδεμένες με την ζωή των μεγάλων λαών. Διότι οι χαρές αυτές και οι λύπες, οι νίκες και οι συμφορές αυτές, βγαίνουν από τα όρια της μετριότητας εις την όποιαν ζούν συνήθως και αναπτύσσονται οι λαοί χωρίς μεγαλειών. Ίσως οι λαοί αυτοί είναι περισσότερον ευτυχείς. Μά είναι ή ευτυχία ό σκοπός της ύπάρξεως και ό δρόμος της επιβιώσεως των ανθρώπων και των λαών ;

Αί περίοδοι της παρακμής αρχίζουν με τον εϋδαιμονισμόν. Και παρακολουθούνται σινηθέστατα από την ύλικήν, ένιοτε δέ και από την στατικήν πνευματικήν άκμήν. Δέν βλαστάνει τότε σέ κανενός την ψυχήν καμμία άμφιβολία. Δέν ταράσσει την σκέψιν του καμμία άνησυχία δια τó μέλλον. Έχει, έν τούτοις, αρχίσει, ά ν ε π α ι σ θ ή τ ω ς, ή διαδικασία της άποσυνθέσεως πού θά οδηγήση εις την εξαφάνισιν. Και μόνον ύστερα από πολλού χρόνου τó πέρασμα θά γίνη αντιληπτόν τó μέγεθος της συμφοράς.

Έπέρασε και ό Έλληνισμός από στάδια εϋδαιμονισμού. Και έστιγματίσθησαν από την Ιστορίαν τά στάδια αυτά ως περίοδοι παρακμής. Έχασε τó μεγαλειόν του και κατέστρεψε τó μέλλον του.

Όταν όμως ένκοιάρχησε εις την ψυχήν του τó κάλεσμα του αρχαίου πνεύματος, πού εϋαγγελίζεται την όρμήν προς την δημιουργίαν, ως συνέπειαν της λογικής έπεξεργασίας της άμφιβολίας πού θεμελιώνει την άμφισβήτησιν και την πρόοδον, και της έλλογης τόλμης πού την έκδηλώνει, τότε, και μόνον τότε, ό Έλληνισμός ύπῆρξε μέγας.

Δέν είναι τó ασφαλές της νίκης πού οιστρηλατεί τούς λαούς. Και είναι ή ασφάλεια και ή άνεφελος τάξις, μορφές νεκρικού άκνητισμού, πού αποκλείουν την δημιουργίαν.

“Ο Ἑλληνισμὸς ἐτόλμησε εἰς τὴν Μικρασίαν. Ὅπως ἐτόλμησε τὸ 1821, ὅπως ἐτόλμησε τὸ 1912.

Καὶ ἡ τόλμη του θὰ μείνη εἰς τοὺς αἰῶνας. Οὐδέποτε θὰ λησμονηθῇ ἀπὸ κανένα ὅτι τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα ἔφθασαν εἰς τὸν Σαγγάριον. Ὅπως ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, κνηγώντας τὴν χίμαιραν τῆς κοσμοκρατορίας, ἐπροσπέλασε τὴν Ἰνδίαν, ἔτσι καὶ ὁ Ἕλληρ φαντάρως εἰς τὴν μέθην τῆς δημιουργίας πὸ τοῦ ἄναρ ὁ λυτρωμὸς τῶν ἀδελφῶν του, τῶν οἰκοδόμων τῆς Ἰωνίας, ἄγγισε τὸ ὄνειρον.

“Ο ἑλληνικὸς ἀετὸς ἄπλωσε τὰ φτερά του στὴν Ἀνατολή. Μὰ ὅπως ἔγινε καὶ μετὸν ἀετὸν τοῦ ποιητοῦ, ὁ κεραννὸς τοῦ ἔσπασε τὰ φτερά. Ἡ Ἀσία ἐξεδικήθη διὰ τὴν πρόκλησιν τῆς Εὐρώπης. Τί σημασίαν ἔχει ὁμως αὐτό; Τί σημασίαν ἔχουν διὰ τὴν διαδοχὴν τῶν αἰῶνων αἱ συμφοραὶ καὶ τὰ θύματα; Ὁ λυγμὸς δι’ αὐτὰ θὰ εἶναι πάντοτε συγκλονιστικὸς. Μὰ περισσότερον ἀπὸ τὸν λυγμὸν, θὰ μείνη τὸ δίδαγμα. Καὶ ἡ μνήμη.

Καὶ τὸ δίδαγμα εἶναι ὅτι, λαὸς προνομιούχος, ὅπως ὄλοι οἱ ζωντανοὶ λαοί, ἔχομεν καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ζωντανῶν λαῶν. Λέγεται συνήθως ὅτι τὸ μεγαλύτερον ἐλάττωμά μας εἶναι ἡ διχόνοια. Εἶναι βεβαίως καὶ τοῦτο. Ὅχι ὁμως ἴσως τὸ πρώτιστον. Κατενοήσαμεν ποτὲ τί σημαίνει ἐνότης; Εἶναι τάχα ὀρθὸν νὰ νομίζον οἱ ἄρχοντες, οἱ οἰοιδήποτε ἄρχοντες, ὅτι ἐνότης σημαίνει τὴν ὑποταγὴν εἰς αὐτούς; Ἡ πραγματικὴ ἐνότης θεμελιώνεται εἰς τὴν συνεργασίαν. Καὶ εἴμεθα, φεῦ! δυσήμοι εἰς αὐτὴν! Δίπλα εἰς τὸ μέγα προσὸν πὸ ἐτρόμαξε τὴν Ἀτσοσαν ὅταν τὴν ἐπληροφόρησεν ὁ χορὸς τοῦ Αἰσχύλου ὅτι οἱ Ἕλληνες («οὔτινος δοῦλοι κέκληνται φωτὸς, οὐδ’ ὑπήκοοι»), ἔρπει τὸ ἐλάττωμα τῆς δυσκολίας εἰς τὴν ἰσότιμον συνεργασίαν.

Τὸ βασικώτερον, ὁμως, ἴσως ἐλάττωμά μας εἶναι ὅτι δὲν συνδυάζομεν τὴν τόλμην μετὴν σύνεσιν. Σύνεσις δὲ εἶναι τίς πιὸ πολλὰς φορὰς ἢ προσαρμογὴ, ἢ μᾶλλον ἢ ἀναπροσαρμογὴ, εἰς τὰς ἐναλασσομένας συνθήκας τῆς ζωῆς, ἐκεῖνας πὸ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κυβερνήσωμεν ἡμεῖς. Ὅταν εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐχαρκτηρίζαμεν ὡς βαρβάρους ὅσους δὲν ἦσαν Ἕλληνες, ἐξεδηλώναμεν αὐτὴν τὴν δυσκολίαν τῆς προσαρμογῆς καὶ ἀνεκηρύσσαμεν ἀλαζονικῶς εἰς δόγμα τὴν δῆθεν αὐτοτέλειάν μας. Ὡς ἂν ὑπῆρχεν ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν, αὐτοτέλεια καὶ ἀπομονωτισμὸς ἀπὸ τὴν διεθνῇ συγκυρίαν!

Ἡ ἀδυναμία μας — ἀδυναμία περισσότερον ψυχολογικὴ παρὰ πραγματικὴ — νὰ προσαρμόσωμεν τὰς πράξεις μας πρὸς τὴν ἀνάγκην, εἶναι ἡ αἰτία καὶ τῆς συντριβῆς μας εἰς τὴν Μικρασίαν. Τὸ νὰ λέγωμεν ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι πταίομεν ἡμεῖς διότι ἐπήγαμεν εἰς τὴν Μικρασίαν, ἂν δὲν ἀποτελῇ ἀντανάκλασιν τῶν παλαιῶν πολιτικῶν παθῶν, εἶναι πάντως ἀνεδαφικόν. Ἐνθυμίζει τὴν ἄποψιν ἐκλεπτῶν, ἐν

τούτοις, Ἑλλήνων πού ὑπεστήριζαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γίνουν οἱ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι διότι ἡ εἰσβολὴ τῶν Σλαύων θὰ μᾶς ἀνέκοπτε τὴν φαναριώτικην πολιτικὴν τῆς ἀπορροφήσεως τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας. Ὡς ἂν ἤδη ὁ ξεσηκωμὸς τοῦ '21 νὰ μὴν εἶχε ἐρειπώσει τὴν ἑλληνοτουρκικὴν συμβίωσιν. Ἀποφιν παραβλέπουσαν, ὅπως καὶ ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν μικρασιατικὴν ἀπόβασιν, ὅτι καὶ χωρὶς ἡμᾶς θὰ ἐλάμβανον χώραν τὰ ὅσα ἔγιναν ἢ ἀνάλογα πρὸς αὐτά. Καὶ ὅτι τὸ χέρι τοῦ πεπρωμένου εἶχε κινήθῃ μὲ τὸ ἀναπότερπτον κίνημα συνειδητοποιήσεως τοῦ ἔθνισμοῦ εἰς ὄλους τοὺς καθυστερημένους λαούς, ὥστε ἡ ἔξωσίς μας ἀπὸ τὴν Σμύρνην — ἡ ἔξωσις τῶν Ἑλλήνων, ὅχι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ — ἀπλῶς θὰ καθυστερεῖ μερικὰ χρόνια ἐὰν δὲν ἐδημιουργεῖτο σταθερὸν καὶ ὠργανωμένον προοιμιόγραμμα. Ποῦ εἶναι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου, ποῦ τῆς λοιπῆς Ἀφρικῆς, ποῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποῦ τῆς Ρουμανίας, τῆς Βουλγαρίας, τοῦ Μοναστηρίου ;

Ἦτο διὰ τοῦτο καὶ πλέον, πολὺ πλέον τῆς ἀπελευθερωτικῆς προσπάθειάς, ἡ ἀπόβασίς μας εἰς τὴν Σμύρνην. Ἦτο ἁ δ υ σ ὡ π η τ ο ς ἐ θ ν ι κ ῆ ἀ ν ά γ γ η διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τοῦ Αἰγαίου. Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν Μικρασίαν ! Ἦτι πλέον, ἂν διὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους ἡ ἀντίρροσις προὔπηρξε τῆς κηρύξεως αὐτῶν καὶ ἐδικαιολογεῖτο ἀπὸ μίαν ξεπερασμένην, φεῦ ! ὀπτασίαν, διὰ τὴν μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν εἶναι ὀφειμένης.

Οἱ φερόμενοι ὡς διαφωνοῦντες, συνέχισαν τὴν ἐκστρατείαν ὅταν ὁ λαὸς τοὺς ἔφερε εἰς τὴν Ἐξουσίαν. Καὶ ἐκεῖνος πού ἐθεωρήθη κατόπιν ὁ κυριώτερος ἀντίπαλός της, ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, ἔγραφε ἐκπατρισμένος εἰς Ἰταλίαν, εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, τὴν 5/18 Μαΐου 1919, τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά, καὶ διὰ τὴν ἐκστρατείαν καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ψυχολογίαν τῆς ἐνότητος περὶ τῆς ὁποίας ὁμίλησα.

«Τὸ βράδυ αἱ ἐφημερίδες : Οἱ Ἕλληνες κατέλαβον τὴν Σμύρνην. Στρατιωτικὴ κατοχὴ. Β ε β α ι ὀ τ η ς δ τ ι θ ἁ τ ῆ ν λ ἁ β η. Ἐτελείωσε. Ἡμεῖς ἠττήθημεν ὀριστικῶς πολιτικῶς, ἀλλὰ ἄς μεγαλυνθῇ ἡ Ἑλλάς, καὶ ἄς εὐδαιμονήσῃ, ὅπως αὐτὴ νομίζει καλύτερον».

Ἦχι, δὲν ὑπέστημεν τὴν συμφορὰν διότι κακῶς μετέβημεν εἰς τὴν Μικρασίαν. Οὔτε διότι αἱ σκηναὶ τῆς ἀποβάσεως ἔδωσαν τὸ πρόσχημα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς καταστάσεως ἀπὸ τοὺς ἐλλοχεύοντας Μεγάλους πού ἐποφθαλμιούσαν τὴν περιοχὴν. Ἦττήθημεν διότι ἐλειτούργησε τὸ μέγα ἐλάττωμά μας. Δὲν ἀνεπροσαρμόσαμεν τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν μας εἰς τὰς ἐξελισσομένας περιστάσεις. Διότι ἡ πολιτικὴ τῶν Μεγάλων ἤλλαξε — οὐδεὶς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ θυσιάσῃ χάριν ἡμῶν οὔτε καὶ χάριν τῆς ἰδέας, φεῦ ! τὰ ὅσα νομίζει συμφέροντά του, πότε θὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν αὐτό ; Ἦχι, δὲν ἠττήθημεν διότι ἐμηχανορράφησεν ἡ

Ἰταλία, ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἡ ζημιωθεῖσα ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας ἀπόβασιν, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν ἐπεδίωκε ἡ ἰδία νὰ περιέλθῃ ἡ καταληφθεῖσα ζώνη. Ἦτο ἄλλωστε πολὺ κοντά. Τοῦτο δὲν ἦτο ἀρκετόν. Καὶ ἄς ἔγραφε ὁ Κόμης Σφόρτσα ὅτι τὸ βράδν τῆς 1ης, 14 Νοεμβρίου 1920 πολλοὶ — καὶ πρῶτος αὐτὸς — ἠσθάνθησαν ἀνακούφισιν διότι ἔχασε τὴν Ἐξουσίαν ὁ μεγαλοφυῆς Κρῆς πού ὑπῆρξε τόσον ἐνοχλητικὸς διὰ τὰ σχέδια πολλῶν, ἀλλὰ καὶ τόσον μεγάλος διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ στάσις τῶν μεγάλων Δυνάμεων, καὶ ἰδία τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς Ἀγγλίας, ἥλλαξε διότι μετετοπίσθη ὁ κίνδυνος διὰ τὴν Δύσιν. Πράγματι, μετὰ τὴν παγίωσιν τῆς ἐκ τοῦ πολέμου ἐπελθούσης καταστάσεως, ὁ κίνδυνος ἐξαπλώσεως τοῦ κομμουνιστικοῦ μύθου καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ἀπειλούμεναι καταστροφαὶ εἰς τὰς πλουσίας ἀστικάς κοινωνίας τῆς Δύσεως, συνετέθη μὲ τὸν παλαιὸν φόβον τῆς ρωσικῆς ἐπικρατήσεως, ἰδίως μετὰ τὴν νομιζομένην ὀριστικὴν ἐξαφάνισιν τῆς Γερμανίας, καὶ ἐπρόβαλε ἀλογίστως — ὅπως συνέβη καὶ συμβαίνει πολλάκις — τὴν σημασίαν τοῦ τουρκικοῦ παράγοντος, ἀνανεωμένου μὲ τὴν ἀληθῶς ἐπαναστατικὴν προσπάθειαν τοῦ Κεμάλ, μέχρι σημείου τόσον ὑπερτροφικοῦ, ὥστε, συμπαρομαρτοῦντος καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν νικητῶν μεταξύ των, νὰ ἀπορροφήσῃ κάθε ἄλλην συμπάθειαν. Καὶ πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ἐντελῶς ἀφελῆς καὶ ἀπελπιστικὰ ἀνιστόρητος διὰ νὰ μὴ γνωρίζῃ ὅτι, καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1940, τὸ βῆρος τῆς σημασίας τῆς βρετανικῆς ἀμόνης ἔπεσε εἰς τοὺς Τούρκους. Ναί, εἰς τοὺς οὐδετέρους Τούρκους!

Πρὸς τὴν μεταβολὴν αὐτὴν δὲν προσηρμόσθημεν ἐγκαίρως, τὸ ὑνάντιον τὴν ἡγνὸ ἢ σαμεν. Καὶ οὐδὲν ἐπρόξαμεν διὰ νὰ ἀνακόψωμεν — πρὸ παντὸς μὲ τὰς πράξεις μας — τὸ ρεῦμα. Νὰ ὀχρωθῶμεν εἰς τὸ προγεφύρωμα πού ἦτο ἰδικόν μας καὶ νὰ στηρίζωμεν τοὺς πολιτικούς μας ἔλιγμους εἰς τὴν ὀργάνωσίν του. Ἀντὶ τούτου, κατελήφθημεν ἀπὸ τὸν ἀφίκορον πανικὸν πού μᾶς δημιουργεῖται πάντοτε μὲ τὴν παράτασιν μιᾶς ἐθνικῆς ἢ ἀτομικῆς προσπαθείας, ἐγκατελείψαμεν τὸ νομικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ λογικὸν πλαίσιον τοῦ ἀγῶνος μας καὶ ἐπεξετάθημεν πέραν τῶν ὁρίων τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν. Καὶ μετεβάλαμεν, ἐξ ἰδικῆς μας, φεῦ! πρωτοβουλίας, τὸν διαγραφόμενον πόλεμον ἀπὸ ἀμυντικὸν εἰς ἐπιθετικόν. Μέγα, ὁ λῆθριον λάθος τῶν ὑπευθύνων!

Δὲν εἶναι λογικὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἀπεκλείετο παρὰ ταῦτα ἡ ἦττα. Ἀλλ' εἶναι ὀλιγότερον ἀκόμη λογικὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι θὰ ἦτο καὶ πάλιν ἀναπότρεπτος. Ἡ ἐξέλιξις θὰ ἐξηρτάτο ἀπὸ τὴν στρατηγικὴν καὶ τὴν διαπραγματευτικὴν μας ἰκανότητα. Ἐνῶ τὸ πεισμα τῆς λύσεως τοῦ θέματος διὰ τοῦ ἐκβιασμοῦ — καὶ εἰς αὐτὸν ἐπεδόθημεν — μόνον εἰς τὴν καταστροφὴν ὠδήγει.

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τὸ δίδαγμα, ὑπάρχει καὶ ἡ μνήμη. Καὶ χάριν αὐτῆς συνήλθομεν σήμερον.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηῶν, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ αἰωνίου Ἑλληνισμοῦ καὶ θεματοφύλαξ πιστὸς ἀλλὰ καὶ φορεὺς ἀγέρωχος τοῦ πνεύματός του, προσέρεχεται καὶ αὐτὴ μὲ ταπεινότητα καὶ συντριβήν. μὲ τὴν ἰδικήν της πνευματικὴν εἰσφορὰν εἰς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Ἔθνους.

Καὶ ἐγείρουσα τὸ προσῆκον τρόπαιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς πέραν τοῦ Αἰγαίου πατρίδος, καλεῖ τοὺς Πανέλληνας εἰς ψυχικὸν συναγεμὸν διὰ τὸν ἑορτασμὸν — μέσα ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς καὶ τοὺς γόους — μιᾶς ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἐξορμήσεις τοῦ Γένους. Ἐξορμήσεις πού, ὑπὸ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ πολιτιστικοῦ καλέσματος τῆς Φυλῆς καὶ μὲ τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐπραγματοποίησεν ἡ λαϊκὴ ἀλκή καὶ θὰ πραγματοποιηῇ πάντοτε τὸ ἀδούλωτον σθένος τῆς πατρίδος, ὅταν ἡ Ἰδέα τὸ καλέσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁμιλεῖ ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Γ. Ἰωακείμογλου**, λέγων τὰ ἐξῆς :

« Κύριε Πρόεδρε,

Θέμα τῆς ὀμιλίας μου εἶναι τὰ πεπραγμένα τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, δηλαδή ἡ συμπεριφορὰ τῶν δύο λαῶν κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον 1919 - 1922 εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μὲ ἐξαιρέσιν τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐμπολέμων εἰς τὰ διάφορα μέτωπα.

Ὅταν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἠγωνίζετο εἰς τὸ Παρίσι διὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν, δὲν ἠσχολεῖτο μόνον μὲ τὰ διπλωματικά καὶ στρατιωτικά θέματα, ἀλλὰ καὶ μὲ πνευματικά.

Ἐκάλεσεν εἰς τὸ Παρίσι τὸν ἀείμνηστον συνάδελφόν μας Κωνσταντῖνον Καραθεοδωρῆ, ἓνα τῶν διαπρεπεστέρων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς μας, διὰ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν ὀργάνωσιν Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὴν Σμύρνην.

Ὁ Καραθεοδωρῆ ἦλθεν εἰς τὸ Βερολίνον καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ βοηθήσω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀναλάβει. Εὐλόγος ἦτο ἡ συγκίνησίς μου καὶ ἀσμένως ἀπεδέχθην τὴν πρότασίν του.

Ὁ Καραθεοδωρῆ ἤθελε τὸ νέον Πανεπιστήμιον νὰ περιλαμβάνῃ ὄχι μόνον πέντε Σχολὰς (Θεολογικὴν, Νομικὴν, Ἰατρικὴν, Φιλοσοφικὴν καὶ Φυσικομαθηματικὴν) ἀλλὰ καὶ Σχολὴν Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν (Τουρκικῆς, Ἑβραϊκῆς, Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς) κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Σεμιναρίου Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1920, ὁ Βενιζέλος ἐκάλεσε τὸν Καραθεοδωρῆ καὶ ἐμὲ